

Fantasticke love

Engelse songs over hoop en wanhoop van Shakespeare's tijdgenoten

Laat je door de sprookjesachtige titel niet misleiden. Dit is niet één van zoveel programma's over liefde.

De inhoudstafel van een boek met liederen van Thomas Morley vermeldt het lied "Fantasticke love". Hoe fantastisch deze liefde was? Dit zullen we nooit weten, want het lied zelf ging verloren. Het tweede deel van het werk, ook in de inhoudstafel, verklapt een onverwachte wending: "Poore soule" ("arme ziel"). Anders geformuleerd, dit verloren lied vertelt ons dat er zonder verlies geen liefde is.

Dit programma gaat niet over liefde of over romantische sprookjes. Het gaat over hoe we omgaan met obsessies, met teleurstellingen of met verlies. In het Engeland van Elisabeth I, koningin van 1558 tot 1603, schijnen twee contrasterende houdingen te domineren. Bijzonder frequent zijn de pogingen om hevige emoties te verzachten door ze met een snufje humor te bezingen. Daartegenover staat het modeverschijnsel van de melancholie, de weemoedige gemoedstoestand, die tegen het einde van de eeuw als ideaal hoog geprezen werd.

Niet alleen het koninklijke hof in London, maar ook de zich snel ontwikkelende economie en welvarende bevolking doen het muzikale leven in de stad sinds de vroege 16^e eeuw toenemend bloeien. Hendrik VIII importeert gerenommeerde buitenlandse musici en de Anglicaanse kerkmuziek groeit aanzienlijk. Daarnaast overstelpen gedrukte songbooks tegen het einde van de eeuw de handel, ze waren in ieders huiskamer te vinden.

Unieke arrangementen van virtuoze klaviermuziek voor harp, gamba en blokfluit wisselen in dit programma af met een selectie van de fijnste liederen van componisten als de organist William Byrd, de uitgever Thomas Morley en de luitenist John Dowland. Deze muziek zal je zinnen prikkelen, je doen smachten, zuchten en glimlachen.

Programma

William Byrd (c. 1540-1623)

While that the Sunne

William Byrd

The Bells (instrumentaal)

William Byrd

The Nightingale so Pleasant

*

Thomas Morley

Absence, hear thou my Protestation

William Byrd

La volta (instr)

Thomas Morley

Now must I Dye

Thomas Morley

A Painted Tale

John Dowland (1563-1626) /
Jacob Van Eyck (c.1590-1657)

Comagain (instr)

*

John Dowland

Semper Dowland semper dolens (instr)

John Dowland

From Silent Night

*

John Dowland

Time Stands Still

John Dowland

My Lord Willoughby's Welcome Home
(instr)

John Dowland

A Shepherd in a Shade

John Dowland

The Most High and Mighty Christianus the
Fourth, King of Denmark, His Galliard
(instr)

Thomas Campion (1575-1619)

I Care not for these Ladies

Musici

Ensemble Isabella is gepassioneerd door muziek uit de middeleeuwen en renaissance. Isabella, een naam voor ladies, heiligen en kunstenaars, met aloude roots en moderne flair, kenschetst de elegantie van dit jonge getalenteerde ensemble en bovendien ook de verbinding tussen muzikaal erfgoed en hun eigen hedendaagse esprit. Isabella presenteert deze bekoorlijke muziek met rijk gevarieerde combinaties van vocale en instrumentale kleuren (harpen, vedel, organetto en blokfluit, viola da gamba) en baseert haar uitvoeringspraktijk op minutieus onderzoek. Zorgvuldig ontworpen programma's openen een venster op een fascinerende middeleeuwse wereld en onthullen het verhaal en de culturele context achter de muziek.

Naargelang het programma vertolkt ensemble Isabella in een formatie van drie of vier musici. Isabella's roots liggen in de afdeling voor middeleeuwse muziek van de Hochschule für Musik in Trossingen, waar de groepsleden elkaar voor het eerst ontmoetten. Vandaag is het ensemble gevestigd in Bazel, Zwitserland. Isabella bundelt de sublieme creativiteit van uitvoerders uit drie continenten in het hart van Europa.

Jana Pieters zingt in dit concert in de plaats van Lisa Dunk, en Ellen Schaffraet vervangt Claire Piganiol.

Na haar talenstudies aan de Universiteiten van Gent en Leuven, studeerde de Gentse sopraan [Jana Pieters](#) zang bij bas-bariton Marcos Pujol aan de School of Arts te Gent, waar ze in 2018 afstudeerde met grootste onderscheiding. Tijdens haar opleiding verloor ze haar hart vooral aan oude muziek. Ze had het geluk om reeds samen te mogen werken met gerenommeerde vocale coaches en artiesten uit deze wereld, zoals onder meer An Cnop, Bart Vandeweghe, Sofie Vanden Eynde, Florian Heyerick, Erik Van Nevel, en Jan De Vlieger. Jana leende haar stem reeds aan verschillende professionele ensembles zoals *Imago Mundi*, *Ex Tempore*, *Currende*, *Le Pavillon de Musique*, *La Hispanoflamenca*, *Les Goûts Authentiques*, *Vox Luminis* (2022) en *Il Gardellino* (2022). Ze is één van de vaste waarden op het Gentse barokfestival *Cydonia Barocca*. Ze werkte tevens mee aan meerdere cd-opnames met muziek van o.a. *Telemann*, *Graupner* en *Giacomo Sarcuni*.

Jana maakte gedurende 3 jaar deel uit van de *MM Academy* van De Munt, waarbij ze meezong in verschillende producties en de kans kreeg om masterclasses te volgen bij solisten van De Munt. Ze won tijdens haar studies tevens de publieksprijs tijdens de eerste aan zang gewijde editie van de barokcompetitie *Concours Corneille* te Rouen, georganiseerd door *Le Poème Harmonique*. Naast haar activiteiten als zelfstandig artiest geeft Jana zangles aan de muziekacademies van Poperinge, Menen & Sint-Pieters-Woluwe.

[Ellen Schaefraet](#)

studeerde af aan het Gentse Conservatorium in de klas van Arielle Valibouse met een grote onderscheiding voor harp. Reeds tijdens haar masteropleiding verbreedde ze haar interesseveld en legde ze zich steeds meer toe op het bespelen van historische harpen. Inmiddels is Ellen een

veelgevraagde barokharpiste, die een mooi concert- en opname-curriculum kan voorleggen bij ondermeer de Vlaamse Opera, het Festival van Vlaanderen, het Portugese Ludovice Ensemble van Fernando Miguel Jalôto en Oltremontano van Wim Becu. Met dat laatste ensemble nam zij de cd *Trombone Grande* op. Samen met Katelijne Lanneau, Marie Verstraete en Steven Marien vormt Ellen het middeleeuwse muziekensemble *Il Nostromo del Sogno*.

Ellen geeft harples en samenspel aan de muziekacademies van Bornem en Kalmthout.

Marie Verstraete is specialiste in de muziek van de muziek van de middeleeuwen en de renaissance. Ze studeerde blokfluit bij Joris Van Goethem, Bart Spanhove en Bart Coen, bij wie ze in 2009 aan het *Lemmensinstituut* haar masterdiploma blokfluit behaalde. In 2010 slaagde ze met grootste onderscheiding voor haar *Master of Music* in

de *Musik des Mittelalters und der Renaissance* aan de *Staatliche Hochschule für Musik* in Trossingen bij Prof. Kees Boeke en Claudia Caffagni. In 2012 behaalde ze er bovendien met grootste onderscheiding haar Master of Arts in musicologie bij Nicole Schwindt. Tegelijkertijd studeerde ze middeleeuwse vedel bij Randall Cook (Bazel) en Claudia Pasetto (Verona). Ze verdiepte haar kennis van middeleeuwse muziek tevens in masterclasses bij o.a. Pierre Hamon, Pedro Memelsdorf, Benjamin Bagby en Marc Lewon. Marie is lid van ensembles *Isabella*, *Les Riches Heures*, *Mon cuer mon ame* en van *Il Nostromo del Sogno*, die alle in middeleeuwse muziek specialiseren. Ze speelde concerten in heel Europa met ensembles als *La Reverdie*, *La fonte musica*, *Aquil'AlterA*, *Officium*, *L'estro armonico* en *Armonico Tributo Austria*. Bovendien is ze veelgevraagd als muziekpedagoge. 2014-2017 werkte ze als eveneens als onderzoeker en docente middeleeuwse muziekgeschiedenis aan de Schola Cantorum Basiliensis in Zwitserland. Naast haar concerten is ze veelgevraagd als muziekpedagoge en geeft ze bijscholingen rond het gebruik van digitale media in muzieklessen.

Liedteksten en vertalingen

Whye that the Sunne with his beames hot,
Scorched the fruits in vale & mountaine:
Philon the shepherd late forgot,
Sitting besides a Christall fountaine,
In shadow of a greene Oke tree,
Uppon his pipe this song plaid hee:
Untrue love, untrue love, untrue love,
Adew love, adew love,
Your minde is light, soone lost for new love.

So long as I was in your sight,
I was as your hart, your soule, your treasure,
And evermore you sob'd and sigh'd,
Burning in flames beyond all measure,
Three dayes endur'd your Love to mee,
And it was lost in other three.
Adew love adew love, untrue love,
Untrue love untrue love adew love,
Your minde is light...

Another shepherd you did see,
To whome your hart was soone enchayned,
Full soone your love was leapt from mee,
Full soone my place he had obtained,
Soone came a third your love to winne,
And we were out and he was in.
Adew love...

The Nightingale so pleasant & so gay,
In greenewood groves, delights to make his dwelling,
In fields to flye, chanting his roundelaye,
At lyberty, against the Cage rebelling.
But my poore hart with sorowes over swelling,
Through bondayge vyle, bynding my freedome short,
No pleasure takes in these his sports excelling,
Nor in his song receiveth no comfort.

Absence, hear thou my protestation
Against thy strength,
Distance and length:
Do what thou canst for alteration!

*Terwijl de zon met haar hete stralen
De vruchten in dal en berg verschroeide,
Zat Philon, de lang vergeten herder,
Naast een kristallen fontein
In de schaduw van een groene eik
En speelde op zijn fluit dit lied:
Ontrouwe liefde, ontrouwe liefde, ontrouwe liefde, adieu
geliefde, adieu geliefde,
Je zinnen zijn licht, snel verspeeld aan nieuwe liefde.*

*Zolang ik in je zicht was,
Was ik als je hart, je ziel, je schat,
En altijd snikte en zuchtte je,
Buitengewoon brandend in vlammen.
Drie dagen duurde je liefde voor mij,
En ze was verloren in nog eens drie.
Adieu geliefde, adieu geliefde, ontrouwe liefde,
Ontrouwe liefde, ontrouwe liefde, adieu geliefde,
Je zinnen zijn licht...*

*Een andere herder heb je gezien,
Aan wie je snel je hart vastketende,
Te snel werd je liefde van mij weggerukt
Te snel nam hij mijn plaats in,
Snel kwam een derde om je liefde te winnen,
En wij waren uit en hij was in.
Adieu geliefde...*

*De nachtegaal, zo plezant en vrolijk,
Geniet ervan om van groene boomgaarden zijn thuis te maken,
In velden te vliegen, zijn rondelet te zingen,
In vrijheid, rebellerend tegen de kooi.
Maar mijn arme hart, met verdriet overstromend, door vreselijke slavernij mijn vrijheid aan banden legend,
Geniet noch van het uitblinken in sport, noch ontvangt het troost in zijn lied.*

*Afwezigheid, hoor mijn protest
Tegen jouw kracht,
Afstand en duur:
Doe wat je kan voor verandering!*

For hearts of truest mettle
Absence doth join, and time doth settle.

Who loves a mistress of such quality,
He soon hath found
Affection's ground
Beyond time, place, and all mortality.
To hearts that cannot vary
Absence is present, time doth tarry.

By Absence this good means I gain,
That I can catch her
Where none can watch her,
In some close corner of my brain.
There I embrace and kiss her,
And so both enjoy and miss her.
John Hoskyns (1566-1638)

William Byrd

Now must I dye, alas, recureless, when faith
is thus regarded,
And poor Love alas unkindly is thus rewarded.

O grief, alas, O who may abide it?
Hold out, break not heart, O hide it!
O Nature cruel, witty –
Beauty so to make sans pity!
Farewell, adieu, with this your love unfeigned:
I die, alas, through your disdain constrained.

O grief, beauty and no pity.
Farewell, adieu, with this your love unfeigned:
I die, alas, through your disdain constrained.

*Want Afwezigheid vergezelt zelfs harten
Uit het edelste metaal, en tijd blijft staan.*

*Al wie een geliefde van zulke kwaliteit adoreert
Heeft de oorsprong van
Affectie snel gevonden,
Voorbij tijd, plaats en alle sterfelijkheid.
Voor harten die niet kunnen veranderen
Is Afwezigheid aanwezig en treuzelt tijd.*

*Door Afwezigheid win ik deze goede troost:
Dat ik haar kan vangen
Waar niemand haar kan zien
In één of andere verborgen hoek in mijn hoofd,
Daar omarm ik en kus ik haar,
En zo geniet ik van haar én mis ik haar.*

Thomas Morley

*Nu moet ik sterven, helaas, uitzichtloos,
Wanneer vertrouwen zo beschouwd wordt,
En arme Liefde, helaas, zo onvriendelijk beloond is.*

*O smart, helaas, o wie kan het verduren?
Verdraag het, breek niet, hart, o verberg het!
O wrede, slagvaardige natuur –
Zo'n schoonheid te maken zonder medelijden.
Vaarwel, adieu, aan je oprechte liefde:
Ik sterf, helaas, door jouw verachten aan banden gelegd.*

*O smart, schoonheid en geen medelijden.
Vaarwel, adieu, aan je oprechte liefde:
Ik sterf, helaas, door jouw verachten aan banden gelegd.*

A painted tale by poets' skill devised,
 Where words well plac'd great store of love
 profess'd,
 In Love's attire can never mask disguis'd;
 For looks and sighs true love can best express.
 And he whose words his passions right can tell
 Doth more in words than in true love excel.

*Een geschilderd verhaal, door dichterstalent bedacht,
 Waar welgeplaatste woorden ijverig overvloeien van
 verkondigde liefde,
 Kan zich nooit als Liefde vermommen.
 Want blikken en zuchten kunnen ware liefde best
 uitdrukken,
 En hij wiens woorden zijn passies exact kunnen
 beschrijven,
 Blinkt meer uit in woorden dan in ware liefde.*

Queen Elizabeth I

From silent night,
 True register of moanes,
 From saddest Soule
 Consumed with deepest sinnes,
 From hart quite rent
 With sighes and heavie groanes,
 My wayling Muse her woefull worke beginnes.
 And to the world brings tunes of sad despaire,
 Sounding nought else but sorrow, griefe and
 care.

*Vanuit de stilzwijgende nacht,
 Het ware register van gejammer,
 Vanuit de treurigste ziel,
 Verteerd door diepste zonden,
 Vanuit het hart, gekweld
 Met zuchten en zwaar gesteun,
 Begint mijn huilende Muze haar smartelijk werk.
 En naar de wereld brengt ze melodieën van droevige
 wanhoop,
 Niets verklankend behalve verdriet, smart en zorg.*

If any eye therefore can spare a teare
 To fill the well-spring that must wet my
 cheekes,
 O let that eye to this sad feast draw neere,
 Refuse me not, my humble soule beseekes:
 For all the teares mine eyes have ever wept
 Were now too little had they all beene kept.

*Daarom, als ook maar een enkel oog een traan kan sparen,
 Om de bron te vullen die mijn kaken nat moet maken,
 O laat dat oog dicht bij dit droevige feest komen,
 Weiger me niet, smeekt mijn nederige ziel:
 Want alle tranen die mijn ogen ooit weenden
 Zouden nu niet volstaan, ook al had ik ze alle opgespaard.*

John Dowland

Time stands still with gazing on her face,
Stand still and gaze for minutes, houres and
yeares, to her give place:
All other things shall change, but shee
remains the same,
Till heavens changed have their course & time
hath lost his name.
Cupid doth hover up and downe blinded with
her faire eyes,
And fortune captive at her feete contem'd and
conquerd lies.

When fortune, love, and time attend on
Her with my fortunes, love, and time, I honour
will alone,
If bloudlesse envie say, dutie hath no desert.
Dutie replies that envie knowes her selfe his
faithfull heart,
My setled vowes and spotlesse faith no
fortune can remove,
Courage shall shew my inward faith, and faith
shall trie my love.

A shepherd in a shade,
His plaining made,
Of love and lovers' wrong,
Unto the fairest lass
That trod on grass,
And thus began his song.

Since Love and Fortune will,
I honour still
Your fair and lovely eye.
What conquest will it be,
Sweet nymph, for thee,
If I for sorrow die?

*Tijd staat stil, met het staren naar haar gezicht,
Sta stil en staar gedurende minuten, uren en jaren, om
haar plaats te geven:
Alle andere dingen zullen veranderen, maar zij blijft
hetzelfde,
Tot de hemelen hun koers veranderd hebben en Tijd z'n
naam verloren heeft.
Cupido zweeft naar boven en naar onder, verblind door
haar schone ogen,
En Fortuna ligt gevangen aan haar voeten, versmaad en
geslagen.*

*Wanneer Fortuna, Liefde en Tijd aanwezig zijn
Zal ik met mijn geluk, liefde en tijd haar alleen eren.
Als bleke Jaloezie zegt, dat Plicht geen verdienste heeft,
dan antwoordt Plicht dat Jaloezie zelf zijn trouwe hart
kent.
Mijn gevestigde geloften en onberispelijke Trouw kan geen
Fortuna wegnemen,
Moed zal mijn innerlijke Trouw tonen, en Trouw zal mijn
Liefde zuiveren.*

*Een schaapherder in een schaduw
Deed zijn beklag
Over liefde en het onrecht aan de liefhebber,
Aan het mooiste meisje
Dat liep op gras
En zo begon zijn lied.*

*Aangezien Liefde en Fortuna het willen,
Eer ik nog altijd
Jouw mooie en liefvallige oog.
Wat voor verovering zal dat zijn,
Zoete nimf, voor jou,
Als ik van smart sterf?*

Restore, restore my heart again,
Which love by thy sweet looks hath slain,
Lest that, enforc'd by your disdain, I sing:
"Fie, fie on love, it is a foolish thing."

My heart where have you laid?
O cruel maid,
To kill, when you might save!
Why have ye cast it forth,
As nothing worth,
Without a tomb or grave?

O let it be entomb'd and lie
In your sweet mind and memory,
Lest I resound on every warbling string:
"Fie, fie on love, that is a foolish thing!"

I care not for these ladies,
That must be wooed and prayed:
Give me kind Amaryllis,
The wanton country maid.
Nature art disdaineth,
Her beauty is her own.
Her when we court and kiss,
She cries, "Forsooth, let go!"
But when we come where comfort is,
She never will say no.

If I love Amaryllis,
She gives me fruit and flowers:
But if we love these ladies,
We must give golden showers.
Give them gold, that sell love,
Give me the nut-brown lass,
Who, when we court and kiss...

These ladies must have pillows,
And beds by strangers wrought;
Give me a bower of willows,
Of moss and leaves unbought,
And fresh Amaryllis,
With milk and honey fed;
Who, when we court and kiss...

*Herstel, herstel opnieuw mijn hart,
Dat liefde met jouw zoete blikken gedood heeft,
Opdat ik niet, gedwongen door jouw minachting, zing:
"Bah! Bah! Liefde! Het is een dwaas ding."*

*Waar heb je mijn hart gelegd?
O wrede meid,
Te doden, terwijl je kan redden!
Waarom heb je het weggestuurd,
Als was het niets waard,
Zonder een grafsteen of graf?*

*O laat het begraven zijn en
In jouw zoete gemoed en gedachten liggen
Opdat ik niet op elke kwelende snaar laat weerklingen:
"Bah! Bah! Liefde! Het is een dwaas ding."*

*Ik geef niet om deze dames,
Die het hof gemaakt en gesmeekt willen worden,
Geef mij maar de vriendelijke Amaryllis,
Het lichtzinnige plattelandsmeisje.
Natuur is vol minachting,
Want Amaryllis' schoonheid is haar eigen.
Zij, als we flirten en kussen,
Roept "Serieus, laat los!"
Maar als we komen waar comfort is,
Zal ze nooit nee zeggen.*

*Als ik van Amaryllis hou,
Geeft ze me fruit en bloemen,
Maar als we van deze ladies houden,
Moeten wij goudstromen geven.
Geef hen goud, die liefde verkopen,
Geef mij het kastanjebruine meisje,
Die, als we flirten en kussen...*

*Deze ladies hebben kussens nodig,
En bedden door vreemdelingen gemaakt,
Geef mij maar een prieeltje van wilgen,
Van mos en kosteloze bladeren,
En frisse Amaryllis,
Met melk en honing gevoed;
Die, als we flirten en kussen...*

Vertalingen: Marie Verstraete

*Foto's ensemble, Ellen Schaffraet en Marie Verstraete: Guy Verstraete
Foto Jana Pieters: El Fox*

[Ergens anders in het boekje te plaatsen, zodat het een verrassing blijft, vb. na de sponsors:]

The first Noel
the angel did say
was to certain poor shepherds in fields as they lay;
in fields where they
lay keeping their sheep,
on a cold winter's night that was so deep

Noel, Noel, Noel, Noel,
born is the King of Israel.

They looked up
and saw a star
shining in the east, beyond them far;
and to the earth
it gave great light,
and so it continued both day and night.

Noel, Noel, Noel, Noel,
born is the King of Israel.

x2